

ДЖОАН ХАРИС ДУХОВЕТЕ В МАШИНАТА

Превод от английски: Магдалена Куцарова, 2013

chitanka.info

Написах тази история за дъщеря си, голяма почитателка на „Фантомът от операта“, която смята, че Кристин Даас се е събрала с неподходящия мъж...

Той винаги поема нощните смени. Обича тъмнината и самотата. Сиянието на екрана и няколко светодиода са достатъчни, за да му покажат пътя — може да върши работата си и със затворени очи. Работи тук от петнайсет години, откакто се е научил да свързва два кабела, и сега познава всеки сантиметър от работното си място, както и всеки файл в архивите. Той е човекът, превърнал студиото от аналогово в цифрово. Много повече от инженер, много повече от звуков техник. Общо взето, той е Фантомът на радиото. Знае всяка тайна, чува всяка дума, изречена в ефира или извън него. Всяка част от оборудването тук е минала през ръцете му.

Но за повечето хора през деня той е просто човекът, който поддържа живота в машината. Някои познават гласа му от апаратната, малцина са виждали лицето му. През нощта шансът е дори още по-малък: радиото работи с минимален персонал и късните предавания обикновено се излъчват на запис, с цел да вдъхнат илюзия за живот, докато хората с дневно работно време си спят у дома, и той може да разполага сам с цялото пространство.

Тогава е най-щастлив. Когато може да бъде съвсем сам. Във фоайето има само един пазач, който никога не му обръща внимание, и от полунощ до пет часа сутринта Фантомът на радиото шепне и тананика с различни гласове на духове, долитащи сякаш от морското дъно: те се процеждат през слушалките в тъмното и изпращат посланието си на фалшива добронамереност към безсънните и отчаяните.

Точно сега един такъв безсънен слушател седи пред компютъра си. Нарича се „Дамата от Шалот“, но истинското ѝ име е далеч по-прозаично. Тя също е нощно създание — може би по собствен избор — и обича да слуша радио: веселите познати гласове, музиката, песните, които подрънкват, бърборят и кънтят на гигантския екран на нощта.

Вярно е, че нощем всичко звучи различно. Дори тишината има друг тон, ехо, което денем не се чува. Пръстите ѝ се движат по тъчпада

с поразителна точност и извикват звуци и изображения. Лицето ѝ — почти толкова близо, че челото ѝ ще опре в екрана — е окъпано в подводно сияние. Тя е красива, макар че не го знае, бледа — като човек, който денем почти не излиза, — в очите ѝ примигват електрически звезди. Това е любимото ѝ радиопредаване, предварително записано и излъчвано между полунощ и три часа. Не е нещо кой знае колко особено — просто три часа, запълнени със стари хитове, свързани със среднощни монолози, — но понякога ѝ се струва, че има още нещо. Нещо, за което никой друг не знае. Поне тя смята, че никой не знае. Пък и кой друг слуша? Това е местна радиостанция.

Поръчва си песен. Прави го доста често, като изпраща избраното заглавие на requests@phantomradio.com. Макар че предаването не е на живо, тя се е уверила, че винаги пускат нейната песен. Мисли си, че трябва да има някой, който чака съобщение от нея. Тази нощ се чувства потисната, може би дори малко тъжна. Какво да избере в тон с настроението си? Може би нещо от „Дъ Карпентърс“: мило, искрено и дори леко сантиментално, като късната вяра в истинската любов.

Скъпи Фантом,

там ли си? — пише тя.

Компютърът ѝ е снабден със система за превръщане на глас в текст и актуализиращ се брайлов тъчпад. Чрез тази техника тя може да разговаря с хората онлайн. Да ги вижда смътно през стъклото. Да чува гласовете им като ехо от живот, което стига до света на мъртвите.

Разбира се, това няма нищо общо с действителността. Но докосването до думите с върховете на пръстите, повърхността на брайловия екран, също толкова познат, колкото линиите и белезите на собствената ѝ длан, представлява удобство, което не може да се отрече. Тъчпадът ѝ позволява да чете уебстраници посредством поредица от изпъкнали точки, които преобразуват текста в понятна за нея форма. Тя го предпочита пред системата за превръщане на глас в текст: синтетичният глас е неприятен, докато брайловият екран е красив — красив като мъниста или като ориз в буркан, или като ромоленето на дъжда по покривите.

Скъпи Фантом,

там ли си още?

Тя написва съобщението си, изпраща го, чака — под върховете на пръстите ѝ мрежата се променя и се оформя в гоблен от пиксели.

Какво чакам? — мисли си. — Какво си въобразявам, че ще се случи?

Понякога толкова се уморява да чака пред екрана, да опипва света с върховете на пръстите си, вместо да застане лице в лице с него. Чуди се какво би станало, ако просто изключи компютъра и излезе сама в света отвън, а след това размисля, въздиша и отново слага ръка на тъчпада — тази подложка от изпъкнали точки, които се издигат и хлътват, следвайки очертанията на екрана, и на които тя с фина чувствителност отвръща с върховете на пръстите си.

Там ли си?

Той си мисли: *Да, тук съм.*

Това е някакво прорицание, някаква магия, и докато плете, тя си пее подобно на русалка от приказка, която сякаш може да улови в мрежата си блещукащ сноп от паднали звезди.

Разбира се, екранът само отразява. Не е същинската действителност. Тя го знае и все пак не може да се приближи повече до света на другите хора. Мисли си: Дамата от Шал гледа света през затъмнено стъкло в очакване някой отсреща да я издърпа, някой да зърне лицето й...

Докато преглежда пощата си, той се усмихва. Малко хора пишат на предаването от полунощ до три часа сутринта. Нощната смяна, така му казват, и той се радва да работи по това време — като всички духове, — в познатата тъмнина, далеч от погледите и шушукането им.

Повечето хора се затрудняват да го гледат на дневна светлина. Не толкова заради формата на лицето му, която е чисто и просто причудлива, а заради родилния белег: той го обезобразява като плесница по лицето от ядосан бог.

Някои хора прикриват реакциите си по-добре от други. Има такива, които просто му се усмихват втренчено — сякаш за компенсация. Други не гледат право в него, а съсредоточават поглед в една точка точно над главата му. Някои са пресилено весели, а други правят всичко възможно да стоят на разстояние от него.

Най-лоши са жените и децата: децата заради страха в очите, жените заради съжалението. Той е забелязал, че някои жени се чувстват необяснимо привлечени от него — напоследък тези са му най-непоносими. На средна възраст, с наднормено тегло, от грижовния тип — те си мечтаят да опитомят чудовище. Най-лошите, мисли си

той, и прави всичко възможно да ги пропъди, въпреки че те са упорити като плевели, сякаш виждат в грубостта му семето на нещо, от което ще поникне изкупление.

Интернет е неговото бягство. Тук не е задължително да го виждат. Той може да съществува като аватар, като думи на екрана, като глас в тъмното. Тук може да опознава света: свят, в който не само той, но и никой друг няма лице.

Отново преглежда пощата. Ето я и нея. *LadyofShalott@gmail.com*. Тя често си поръчва песни, понякога с кратък придружаващ текст, в който разказва какво е правила през деня или защо е избрала конкретната песен, или просто споделя някоя случайно хрумнала мисъл...

Скъпи Фантом — винаги започва по този начин, —

Някога питал ли си се какво става с музиката, след като спре? Разбира се, звуковите вълни продължават да се движат, така че може би тя никога не спира. Просто продължава да се лее в пространството, та всеки, който може, да я улови. Казват, че видиш ли падаща звезда, трябва да си пожелаеш нещо — а не може ли да си пожелаеш нещо, щом дочуя песен?

Той никога не отговаря. Фантомът не се впуска в лични разговори. Но това съвсем не я спира. Тя като че ли не очаква отговор. Всъщност сега бележките ѝ са по-дълги, отколкото в началото, в първите ѝ писма. Може би тъмнината, подобно на преграда в изповедалня, я предразполага. Тя му споделя всевъзможни лични неща — всъщност всичко освен едно: причината изобщо да е тук, да си проправя път към неговия свят...

Харесват ми песните, които пускаш — пише Дамата от Шалот. — Харесва ми как ги подреждаш една след друга — не на случаен принцип, а така, че да разказват истории. Чува ли се някога гласът ти? Или това е просто диджейска компилация от песни, а някой друг прави подредбата?

Това е въпрос, който никой досега не му е задавал. Гласовете в ефира — онези весели среднощни бърборковци — получават много писма от почитатели. Но тя като че ли е далеч по-заинтересована от това какво се случва зад кулисите. Умна е, мисли си той. Знае, че това е фалшиво шоу, умело сглобено така, че да прилича на живо предаване. Понеже среднощното шоу се харесва основно заради споделеното

преживяване, заради чувството, че там има някой, който говори в нощта и споделя времето, споделя мислите си...

Кой ще стои буден до три сутринта, за да слуша предаване на запис?

Тя. Тя, разбира се.

Напоследък той влага повече старание в подреждането на тези нощни плейлисти. Знае, че тя слуша внимателно, и се опитва да го превърне в предизвикателна игра, като прави едва забележими препратки към текущи събития, филми, театрални постановки, дори понякога към собствените си мечти...

Скъпи Фантом,

Снощи си помислих, че се чувстваш самотен. Имаше толкова тъжни песни. Толкова мелодии в ре минор. Може би името ти започва с Р? Мъча се да отгатна кое може да е. Робърт. Ричард. Не е това. Всъщност си мисля, че нямаш име. Фантомите нямат имена, нали?

Фантомите нямат и мечти, казва си той. Особено опасни мечти като тази. Прави си чай, после отива в банята. Светва лампата на тавана и бавно, усърдно изучава лицето си.

Не го прави често. От време на време обаче се налага, тъй както понякога в живота човек трябва да страда, за да израсне. Ако тя го види сега, мисли си той, ще реагира като всички останали. Едва ли ще може да се сдържи и в очите ѝ ще се появи онзи поглед — онзи поглед, пълен отчасти със съжаление, отчасти с отвращение, — и всичко ще свърши. И преди се е случвало. Винаги ще се случва. И все пак — и все пак...

Скъпи Фантом,

иска ми се...

Какво ѝ се иска? Иска ѝ се той да отговори. Или, още по-добре — иска ѝ се да чуе гласа му. Брайловият дисплей е винаги толкова бездушен, ограбва думите откъм интонация. Иска ѝ се да знае как звучи гласът му, произношението му, как изговаря сричките, каква е структурата на думите му.

Скъпи Фантом — казва тя, —

Знаеш ли какво ми се иска? Иска ми се да чуя гласа ти. Аз съм много чувствителна към гласовете. Също и към говора — от двеста крачки разстояние мога да усетя фалша сред тълпа от хора.

Фалш, мисли си той. Аз фалшив ли съм? Чудовище, което се мисли за мъж? Иска му се да изпълни желанието й. Но си казва, че това ще бъде грешка. Никога няма да му го простят. Намесата в предаване може да доведе до уволнение, а къде ще отиде, ако загуби тази работа? Какво ще прави в човешкия свят?

Иска ми се...

Поне мога да пусна поръчаната песен, мисли си той. Това е по силите ми. И все пак...

Иска ми се, мисли си той. Иска ми се...

Студиото е пусто и тъмно. Столът, в който седи диджеят, е като люлка на тъмнината. Зад него има малък роял с брезентово покривало. Той сваля покривалото. Прокарва пръсти по гладките студени редове на клавишите.

От слушалките боботи, тананика и мърмори гласът от морските дълбини. Наближава два часът, тук няма никого, няма кой да го издаде. Кой въобще слуша радио в този час? Шепа хора, страдащи от безсъние, някой пиан, някой депресиран, някое самотно младо момиче...

Скъпи Фантом,

Наистина ли си там? Разбира се, харесва ми да си представям, че си там, но понякога се чудя. Също като музиката, която се лее в пространството с надеждата, че някой ще я чуе, дали и аз не изпращам само случайни сигнали без какъвто и да било шанс да стигнат до някого? Знам, че не можеш да отговориш, и навярно не е редно да те поставям в такова положение, но не можеш ли поне да ми дадеш знак? Какъвто и да е. Точка. Тире. Или може би и ти си като мен — дух в машината?

Той се усмихва. *Дух в машината.* Тя за пореден път е отгатила какво има зад маската му. Винаги е бил точно такъв: безименен, безличен, безгласен...

Необходими са му няколко секунди, за да провери микрофона и да си осигури канал. Изчаква края на песента. Слага слушалките. Сяда на пулта. И тогава спира предаването и превключва от запис на живо.

Червената светлина примигва. Той наглася микрофона. Подхваща от там, където е свършил записът, със същия тих и интимен глас...

Това е радио „Фантом“. Вие слушате нощното предаване, което ще ви забавлява от полунощ до три.

Никой, който не обръща внимание, няма да открие разликата. Тези гласове са еднотипни, мисли си той, с тон без отличителни белези, като птича песен. И все пак тя ще разбере. Тя слуша. Заслушана в неговата честота, ще познае, че това е той.

И ето че неусетно започва да ѝ говори. Затворен по характер, той с учудване открива, че все пак има глас. И тази вечер в студиото ще изпълни една специална молба: за пръв път ще изсвири нещо на живо...

Тя познава по тишината. Тишината на живо и тишината на запис звучат коренно различно, а нейният слух, настроен да улавя всеки нюанс, бързо установява промяната.

След това се чува гласът му и косъмчетата на ръцете ѝ щръкват като точките на подложката пред нея. Тя наглася настройките на звука, променя средните честоти и баса, за да се получи оптимален резултат. Дигиталният звук е толкова чист, мисли си, че ѝ позволява да чуе всеки негов шум — от скърцането на въртящия се стол до движението на дъха в гърлото му, когато произнася отделни думи.

Сложила пръсти върху тъчпада, сега тя почти го вижда, представя си очертанията на устата му и как лицето му се отдалечава от микрофона, когато той поглежда към вратата.

Пианото е малко разстроено — другите може и да не го забележат, но с изострения си слух Дамата от Шалот е в състояние да долови всяко отклонение. И когато той запява — отначало тихо, но после все по-уверено, — тя чува всеки оттенък на звука, всяка модулация. Изпълнение, произношение, украшения, всичко изведнъж ѝ става ясно — и самият глас, нешколуван, но богат, плътен, тежък баритон, който пасва идеално на представата ѝ за лицето му...

Иска ми се. Иска ми се. Това е, което ми се иска. Този момент никога да не свършва, да се проточи оттакъв звездите в един-единствен съвършен алгоритъм...

Всичко трае по-малко от пет минути. После отново тръгва записът с равните си студийни мълчания. Той се пита как ли ѝ се е сторило това. Пита се дали го е слушала. Може да е заспала. А може и изобщо да не е била там...

Преглежда пощата.

*Скъпи Фантом — пише тя, —
благодаря ти.*

Нищо повече. Той се чуди защо. Дали е от притеснение, или по някакъв начин е прекрачил границата? В края на краищата по-лесно е да говориш с някого, който може и да не е там. Но да дадеш на този някой глас — или лице, — е като да унищожиш илюзията. Може би сега тя се срамува — или, по-лошо, може би е разочарована...

Той чака. Тази нощ тя не пише повече. На следващата нощ нетърпението му е толкова силно, че почти не може да работи. През целия ден — и за пръв път, откакто всички се помнят — в радио „Фантом“ има технически проблеми. Накрая продуцентът влиза и го намира заспал в апаратната. Провежда с него добронамерен разговор, с който същевременно го предупреждава — вземи се в ръце — без да го погледне в лицето.

Идва полунощ. Нощна смяна. Тя все още не е писала. Той горчиво се усмихва: смешно е, че е очаквал нещо друго. Фактът, че след всичките тези години все още е способен да се заблуждава, му доставя някакво извратено удоволствие. *Като че ли такова момиче изобщо може да се интересува от някого като теб, казва си. Без дори да е виждала лицето ти, тя вече знае, че си изрод.*

И все пак...

По време на предаването той чака да получи писмо от нея. Нищо не идва — даже поръчка за песен. Той се ядосва на себе си, че донякъде е очаквал нещо друго. Тя сигурно вече е минала на друго нощно радио. Или може би си спи в леглото, или е излязла с някой интересен човек.

Тази нощ тя не прави опити да чете. Пръстите ѝ върху брайловата подложка са безжизнени. Екранът е застинал на началната страница на „Фантом“, но тя не се опитва да го опресни. Вместо това просто слуша песните, които той е избрал — знае плейлистите му почти наизуст, дори мислено им е дала имена. Сегашната се нарича „Тъга“ и е сред най-меланхоличните му. Случайно е една от любимите ѝ, затова тази нощ тя дори не си поръчва друга песен. Сега всички песни са за нея и тази мисъл е едновременно като ледена вода и непоносима жега, тя се заслушва в приятните звуци, макар че никой не е така изкусителен като неговия глас — гласът, прокраднал се в мечтите ѝ...

Възможно ли е да съм се влюбила? — пита се тя. Може ли наистина човек да се влюби само в звученето на нечий глас? Тя движи ръка по подложката пред себе си и се мъчи да си представи чертите на лицето му, усещането от допира на пръстите си до клепачите му...

Скъпи Фантом — пише тя, —

Обичам те. Мисля, че сигурно съм те обичала и преди, но снощи, когато ми проговори...

Изпраца го, преди да е успяла да размисли. Прекъсва по средата на изречението, сякаш очаква от него да го довърши. Налага му се да прочете писмото няколко пъти, за да осъзнае значението на думите. Най-простите думи в един език, а той не може да проумее значението им.

Скъпа Дама от Шалот — започва и после се отказва. Не съм писател, мисли си. Думите няма да ми се подчинят. Вместо това отново сменя каналите и пак превключва на живо предаване. В първия момент няма представа какво ще каже, а после се обръща към пианото, изсвирва акорд в ре минор и започва да говори, или може би да пее...

Иска ми се, мисли той на глас. Иска ми се.

Сигурно има нещо във въздуха. Никога през целия си живот не е бил толкова сладкодумен. Може би е от нощта, казва си той, а може би от мисълта за звуковите вълни, които достигат до най-съкровени дълбини на пространството...

Как бих искал, много бих искал...

На пулта за обаждания упорито мига червена светлина. Явно го слушат повече хора, отколкото е предполагал. Започва да мига друга светлина. Звезда. Съзвездие. Скоро телефонната централа блокира от обаждания, по целия пулт мигат червени светлини. Отговарянето на обаждания е негово задължение, но тази нощ Фантомът е зает. Всичко това може да почака до утре, мисли си той. От утре вече няма да има работа.

При тази мисъл гласът в гърлото му пресъхва. Радио „Фантом“ е неговият живот. Какво прави? Да не е полудял? Какъв демон го е обсебил?

Той сваля слушалките, отдръпва се от микрофона. Превключва обратно на редовното предаване. Разбира се, вече е твърде късно, мисли си. Не може да прикрие стореното. След като цял живот се е

крил, сега се е разголил — показал е не лицето си, а сърцето си на всекиго, който го е слушал...

Преглежда пощата.

Скъпи Фантом — пише тя, —

Мисля, че е време. Моля те да се срещнем тук след половин час.

Посочва място, улица, адрес.

Той пише: *Добре. Натиска изпращане.*

И тогава става, вцепенен от това, което е направил. Закрива лицето си с ръце — лицето, което разплаква малките деца — и остава така дълго време: едър, тромав мъж с грозен белег на лицето, който прилича на петно от лилаво мастило. На звуковия пулт зад него светлинките мигат като луди. Нещо — може би интегрална схема — спира да работи. Радио „Фантом“ е извън ефира. Не че вече има значение.

Той чувства, че сърцето му се разтуптява силно.

Тя чувства, че ѝ се завива свят.

Ами ако не е там? — мисли си той.

Ами ако не дойде? — мисли си тя.

И той написва: *Има нещо, което трябва да знаеш.*

И тя написва: *Има нещо, което не съм ти казала...*

Но сега вече и компютрите не работят, екранът е празен, вижда се единствено мигащият курсор на синия фон, усеща се единствено брайловият тъчпад, застинал в една последна вълна.

И никой не вижда как тя навлича палтото, взима белия си бастун и отваря вратата; и никой — освен портиера, полузаспал на работното си място — не вижда как той изтичва навън, докато духовете на радио „Фантом“ шушукат и тананикат от тъмните стаи, а светлините на пулта мигат с кодираните си послания.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.